

Verslag van het bezoek van Nelke van der Lans en Edith van Middelkoop aan Zambia in 2015, 25-28 februari Lusaka, 1-8 maart Senanga

In maart van dit jaar hebben bestuursleden Edith en Nelke opnieuw een bezoek gebracht aan de projecten van Zambridge Senanga in Senanga, Western Province, Zambia.

Lusaka

Dit keer hebben we eerst gesprekken gevoerd met allerlei personen in Lusaka, de hoofdstad.

Dit waren: Mpala Nkonkomalimba (Principal Consultant voor o.a. Cordaid), Simon Foot en Theresa Foot-Katonte (Katonte Healthcare Programme in Luanshya, Paul en Lieke Berghauser Pont en Lavuun Verstraete (zowel Paul als Lavuun werken bij UNICEF-Zambia). Een aantal van hen hebben we weer ontmoet tijdens ons verblijf in Lusaka aan het eind van onze reis.

Belangrijkste uitkomsten:

- Mpala kan helpen met de verzelfstandiging van ons lokale board en onze projecten in Senanga
- Simon en Theresa zijn bezig een Zambiaanse NGO op te richten; zij delen hun ervaringen met ons wat betreft de registratie (voorwaarden en procedure)
- Paul en Lieke hebben ons ingelicht over het armoede bestrijdingsprogramma dat UNICEF uitrolt in Zambia (basisinkomen van K 70 per maand voor iedere arme familie)
- UNICEF herbergt het WASH programma (Water, Sanitation & Hygiene) waarmee momenteel pilot projecten worden opgezet in 15 rurale districten in Zambia. Helaas is Senanga district daar niet bij. Daaronder vallen ook een aantal scholen waar duurzame en betaalbare toiletten worden gebouwd dwz VIPs (Ventilated Improved Pitlatrines) met washing stations. In de Western Province gebeurt dat in Kalabo, Kaoma en Mongu. De Zambiaanse overheid heeft de WASH constructie goedgekeurd. We kregen de contactgegevens van degene die in Mongu zorg draagt voor de uitvoering van WASH in dit district, Ruben Jiminez. Voor de aanleg van de toiletten wordt samengewerkt met lokale NGO's (non-governmental organisations), dat is in de Western Province Village Water Zambia. Tip: health club (incl handwashing) instellen op de school om de leerlingen te betrekken bij het hygiene programma; competities organiseren met kampioenen als rolmodellen als uitkomst; sociale media daarbij inschakelen).

Senanga

Op maandag 2 maart hebben we met onze lokale bestuursleden het programma voor de week opgesteld. Aan de coordinator van de Maxanaedi Community School, Mike Mutti, hebben we alle papieren van UNICEF overhandigd en de belangrijkste uitkomsten van ons gesprek in Lusaka verteld. Afgesproken is om op zaterdag 7 maart een bestuursvergadering te houden waarop alles doorgesproken zou worden.

Maxanaedi

Dinsdag 3 maart werden we feestelijk ontvangen op de Maxanaedi Community School door een grote groep zingende leerlingen, speeches tijdens een bijeenkomst met de docenten en de PTA (Parents Teachers Association), dans en zang door de leerlingen onder de grote bomen aan de voorkant van de school, en een heerlijke lunch in een van de klaslokalen.

Hoogtepunt was de officiële opening van het tweede klassengebouw dat in het najaar was gereed gekomen, door Edith. Het viel ons op dat tijdens de feestelijkheden de leerlingen actiever waren dan bij eerdere gelegenheden. Zo werden interviews afgenomen van Edith en Mike, en werd het lokale nieuws voorgelezen, door resp. de Communicatie en Nieuws clubs van de school.

Ontroerend was dat zowel de dochter (Ellen) als de kleindochter van Anna Nasilibane en Maxwell Mututwa aanwezig waren. Anna is de oud-lerares die de school in 2001 heeft opgericht samen met Maxwell die de grond ter beschikking heeft gesteld en de eerste penningmeester werd. Beide zijn helaas inmiddels overleden. De kleindochter van ong 5 jaar danste vol overgave mee met de leerlingen.

Van de headmaster kregen we de nieuwste cijfers van de school die nu 530 leerlingen telt. De staf is enorm uitgebreid. Er zijn nu 20 docenten werkzaam, 15 vrouwen en 5 mannen. 12 leerkrachten worden betaald door de overheid, 2 werken er vrijwillig en er zijn 6 stagiaires. Dat laatste is nieuw en duidt op een toenemende populariteit van de school voor leraren in opleiding. Men streeft naar een opleiding t/m grade 9 en de school opereert in twee shifts: onderbouw in de ochtend en bovenbouw in de middag (double stream system).

In haar speeches voor leraren en management heeft Edith de nieuwe ontwikkeling mbt de UNICEF toiletten uitgelegd. Ze constateerde dat de “spirit” van de school –ooit in het leven geroepen door Anna Nasilibane- nog steeds bestaat, en dat duidelijk is dat op Maxanaedi leren meer inhoudt dan boeken.

SODC

Op woensdag 4 maart hebben we met Rose Kalaluka de andere school bezocht die door Zambridge Senanga wordt gesteund: het Senanga Orphan Day Center.

Ook hier werden we ontvangen met een welkomstlied van een groep leerlingen en een officiële ontvangst van een afvaardiging van management en docenten. We kregen cijfers gepresenteerd van de kwetsbare leerlingen vergeleken met leerlingen die voor zichzelf kunnen zorgen; de cijfers werden ons voorgelezen –uitgesplitst per klas. Van de 763 leerlingen zijn 393 jongens (52 %) en 370 meisjes (48 %). De mate van kwetsbaarheid is alleen uitgezocht voor grade 1 t/m 7. Tijdens onze bijeenkomst bleek dat de term ‘kwetsbaarheid’ (vulnerability) niet alleen slaat op het wees-zijn maar ook kinderen betreft die uit arme gezinnen komen zonder inkomen. Het gaat erom of kinderen net voldoende financiële steun hebben zodat ze a.h.w. voor zichzelf kunnen zorgen. Dat is de graadmeter voor SODC. De tabel laat zien dat van het totaal aantal leerlingen van grade 1 t/m 7 tweederde (69 %) kwetsbaar genoemd wordt.

SODC number of vulnerable children

March 2015

		total	vulnerable boys	vulnerable girls	total	% vulnerable children	single orphan	double orphan
grade 1	A+B	125	64	59	123	98%	1	3
grade 2	A+B	117	51	36	87	74%	17	8
grade 3	A+B	90	25	19	44	49%		26
grade 4		60	16	19	35	58%	11	5
grade 5		76	23	29	52	68%	30	2
grade 6		71	28	21	49	69%	27	3
grade 7		73	10	21	31	42%	4	24
total		612	217	204	421	69%	90	71

Ook lijkt het erop dat er tegenwoordig minder 'double orphans' zijn hetgeen het effect kan zijn van het juiste gebruik van de Aids medicijnen.

Behalve grade 1 t/m 9 kent SODC ook een groep leerlingen die eigenlijk van school gegaan zijn, maar toch nog bijles (kunnen) krijgen in de middag om in de toekomst nog te kunnen instromen. Deze afternoon class telt 110 kinderen.

Tijdens de bespreking met het management bleek dat het SODC een aantal problemen heeft, zoals het gebrek aan materiaal voor de technische lessen (geen naaimachines, geen kookapparatuur). Deze zijn wel nodig voor de examens. Dat is erg jammer, want SODC hecht erg aan het leren van vaardigheden op praktisch gebied en hebben daarom het vak 'home economics' hoog in het vaandel staan. Ook sportartikelen ontbreken waardoor het meedoen aan competities wordt bemoeilijkt. Tijdens de rondleiding bleek dat er 10 computers werkeloos staan in de opslag. Deze zijn ooit als gift geschonken, maar niemand kan ermee werken.

Home Based Care

Na het bezoek aan SODC zijn we langs gegaan bij het kantoor van de Home Based Care, waar een paar vrijwilligers op ons wachtten, en zelfs een liedje zongen. We houden een kleine bijeenkomst in het kantoor, en daar horen we dat het aantal sterfgevallen lijkt af te nemen. Dank zij de medicatie die goed op gang is gekomen leven mensen met HIV langer.

We vertellen dat we bezig zijn met een aanvraag voor de aanleg van toiletten op hun terrein zodat er sanitatie aanwezig is als ze bijeenkomsten houden met al hun care-givers en counselors. Het sanitatie-programma wordt gesubsidieerd door de Stichting Carolusgulden te Leiden, inclusief handwashing station en hygiene training.

Naar Mongu

Op donderdag vertrokken we naar Mongu, de districtshoofdplaats om een gesprek te hebben met Ruben Jiminez, de WASH adviseur die door UNICEF is gestationeerd bij Water Affairs. Op deze locatie bevindt zich ook Village Water, de NGO die het sanitatie-programma uitvoert. Naast Mike Mutti nemen we de nieuwe District Secretaris van Senanga District Council mee, Reagan Kalumba. We hadden dinsdag met hem kennism gemaakt en hem verteld over UNICEF en ons bezoek aan Mongu op donderdag. We nodigden hem uit mee te gaan en dat deed hij. Het was een heel zinnig bezoek.

We hebben uitgebreid gesproken met Ruben en twee stafleden van Water Affairs. Ze bevestigden dat de pilot fase van de UNICEF toilettenbouw niet verder gaat dan Mongu (2 scholen), Kaoma (3 scholen) en Kalabo (2 scholen). Ze juichen toe dat ze ook in Senanga worden gebouwd en bevelen aan een NGO in te schakelen of er zelf een op te richten.

Zo'n NGO zou dan ook fondsen binnen Zambia aan kunnen spreken. Helaas was er niemand van Village Water aanwezig (iedereen zat op een workshop).

Wel konden we een basisschool bezoeken waar de UNICEF toiletten onlangs zijn gereed gekomen. Dat was Kaande basic school, ong 7 km van Mongu langs de weg naar Kaoma. Dat hebben we toen gedaan. Met onze delegatie van 5 mensen (4 uit Senanga en Ruben begeleidde ons) zijn we op bezoek geweest bij de Kaande school. De telefoonverbinding werkte niet, dus we kwamen onverwacht aanzetten. Maar: geen probleem, de headmaster verkleetde zich snel en kwam ons toen hartelijk begroeten. We kregen een uitgebreide rondleiding en dat was uitermate nuttig. Daarmee kregen we een goede indruk van de toiletten die we straks ook op Maxanaedi laten bouwen.

Donderdagavond hebben we drie ex-leerlingen van Maxanaedi geïnterviewd. Ze zitten nu op de middelbare school en we wilden weten wat de invloed van Maxanaedi is geweest. Ze waren heel blij met hun tijd op Maxanaedi, ze waren in hun laatste jaar head boy, head girl en sport prefect. Alle drie hadden gekozen voor Maxanaedi om financiële redenen. Een van hen is half-wees. Ze willen graag dokter, ingenieur en headmaster secondary school worden. Het interview met hen is te vinden op onze website.

Bestuursvergadering zaterdagmorgen

Drie van onze lokale bestuursleden waren aanwezig. Rosemary had zich ziek gemeld, maar we hadden haar deze week al uitgebreid gezien en gesproken. Patrick Kozi kon niet aanwezig zijn omdat hij 7th Day Adventist is voor wie zaterdag een rustdag is. Ons nieuwe bestuurslid Therese Sikwatiketo was even aanwezig om zich voor te stellen. Ze volgt Grace Mumba op die helaas vorig jaar onverwacht is overleden.

Belangrijkste punten van gesprek waren:

- Een besluit nemen over de toiletten
- Registratie als Zambiaanse stichting

Toiletten:

Mike was enthousiast over de UNICEF VIPs die we hebben gezien in Kaande school. Hij denkt dat het lagere budget geen probleem is voor de aannemer. Die is overigens ook betrokken bij de andere WASH projects in de Western Province. We besluiten hiervoor te gaan. de begroting voor de scholen op Maxanaedi zal ongeveer € 15.000 bedragen. Cordaid heeft toegezegd 50 % van onze bijdrage toe te voegen dwz als wij € 10.000 opbrengen komt er € 5.000 bij van Cordaid.

De bouw van de toiletten bij Home Based Care zal worden bekostigd door de Stichting Carolusguldren. Beide subsidies moeten nog worden bekrachtigd nadat we –bij terugkomst in Nederland- aangepaste begrotingen hebben ingediend.

Registratie als Zambiaanse stichting:

Patrick en Mike kwamen zelf met het idee van het registreren als stichting (NGO) in Zambia. Dat hadden ze in hun bestuursvergadering al besproken. Dan kunnen er subsidie bronnen in Zambia worden aangeboord en inkomensgenererende activiteiten opgezet. De aanvraag moet worden ingediend in Lusaka, er moet een registratie fee worden betaald, en een ingewikkeld formulier worden ingevuld ter plekke in het registratie kantoor in Lusaka. Het bestuur moet bestaan uit 10 leden van onbesproken gedrag (door de politie bevestigd).

De afbouw van het voedingsprogramma op de scholen is een probleem, omdat de overheid het (nog) niet wil overnemen. De overheid betaalt alleen schoolvoeding als de leerlingen ver van school wonen. Patrick en Mike zijn het ermee eens dat het contact met de lokale overheid van levensbelang is en beloven het contact met de District Secretaris te onderhouden.

Tenslotte namen we afscheid onder dankzegging van beide kanten.

Nelke van der Lans en Edith van Middelkoop

